

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Joku muu

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Mirja-Maija Tossavainen,

Mirja-Maija.Tossavainen@kt.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työhjoausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työnohjaus voi osaltaan tukea ammattitaitoa, työhyvinvointia ja voi auttaa löytämään hyviä toimintatapoja. Toisaalta työnohjaukseen voi liittyä myös ylimitoitettuja odotuksia ja aina käytettyihin menetelmiin ei olla oltu tyytyväisiä. Huomioitavaa on, että sopivia työnohjaajia voi löytyä myös työnantajan omasta palveluksesta ja tämä mahdollisuus entistä todennäköisempi uusilla hyvinvointialueilla. Työnantajan palveluksessa olevien työnohjaajien käyttö voi olla koordinoitumpaa ja suunnitelmallisempaa kuin ostopalvelut, vaikka niitäkin voidaan toki käyttää.

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Vastaus koskee erityisesti kohtaa 4.2.3.7 vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Esityksen mukaan työvoiman kysyntä kasvaisi joissakin keskeisissä ammattiryhmissä. Etsivän työn on arvioitu luovan tarpeen 44 sosionomin henkilötyövuodelle, työnohjaajan 1,6 henkilötyövuodelle, monimuotoinen hoito tuo lisätarpeen 67 sairaanhoitajan henkilötyövuodelle ja 1,5 lähihoitajan henkilötyövuodelle. Hoidon ja palveluiden jatkuvuuden on arvioitu luovan tarpeen noin 14 sairaanhoitajan henkilötyövuoden lisäykselle.

Lakipaketti on sinällään hyvin tärkeä. Mielenveyspalveluiden ja päihdepalveluiden saatavuudessa on suuria ongelmia. Palveluiden parantaminen vaatii muun ohella resurssien lisäämistä. KT ei pidä esityksen arvioita tarvittavista henkilöstötyövuosista realistisena tietopohjan puutteiden vuoksi, mitkä puutteet esityksessä itsessäänkin myönnetään useissa kohdin avoimesti. Esitykseen on kirjattu palvelumuotoja kuten monimuotoinen hoito, joka vaatii paljon resursseja. Lisäksi esitys luo uusia palveluita ryhmille, jotka eivät välttämättä käytä tällä hetkellä lainkaan palveluita, mikä vaikeuttaa palvelutarpeen määrän ja käytön arviointia.

Henkilöstön saatavuus ammateissa, joihin esitys toisi lisätarpeita, on jo ennestään huono. Lähitulevaisuudessa tulevaisuudessa tulee voimaan myös hoitajamitoituksen tiukennukset ja perusterveydenhuollon hoitotakuu, jotka lisäävät työvoiman tarvetta jo olemassa olevaan edellä mainittujen ammattien henkilöstöpulaan. Se että palvelut vievät toinen toisiltaan ammattihenkilöitä on ongelma, ja johtaa siihen, että joku palvelu on aina aliresursoitu ja palvelu jää antamatta.

KT pitää ongelmallisena, että mielenveys- ja päihdepalveluja lähdetään esityksessä ”paperilla” uudistamaan ilman, että uusia palveluja varten olisi osoitettavissa mitenkään realistisesti ammattilaisia niitä toteuttamaan. Myös esityksessä itsessään todetaan, että työvoiman saatavuus voi muodostua pullonkaulaksi palveluiden saatavuudessa.

KT pitää esityksessä myönteisenä, että sosionomit nähdään kelpoisena palveluita toteuttavana ammattiryhmänä. Lainsäädännöllä ei pidä luoda esteitä toimivaan työnjakoon ja osaamiseen käyttöön palveluiden toteuttamisessa.

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

KT näkee esityksen tavoin, että toimivilla mielenterveys- ja päihdepalveluilla on iso merkitys työelämän kannalta. Toimivat palvelut edistävät ihmisten hyvinvointia ja myös sitä, että työikäinen väestö on laajasti myös työmarkkinoiden käytettävissä. Huomioitavaa on myös, että monen työelämässä aktiivisesti olevan lähipiirissä on mielenterveys- tai päihdeongelmista kärsiviä läheisiä.

Mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvät kysymykset nousevat esiin myös työterveyshuollossa ja nuorten ja opiskelijoiden puolella myös YTHS:n ja opiskelijaterveydenhuollon puolella. Nämä jäävät sinänsä laajassa lainvalmisteluaineistossa kokonaan huomiotta, jolloin herää kysymys olisiko näiden tarkastelu voinut kuitenkin tuoda kokonaisuuteen uusia tarkastelukulmia.

Seppänen Tanja
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT